

EU/YUTP/EDUSKUNNALLE TIEDOTTAMINEN/Suomen tulkintalinjaus Venäjällä rekisteröityjen ajoneuvojen tuontikiellosta

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Rajoittavista toimenpiteistä Ukrainan tilannetta epävakauttavien Venäjän toimien johdosta annetussa neuvoston asetuksessa (EU) N:o 833/2014 (jäljempänä sektoripakoteasetus) säädetään EU:n Venäjään kohdistamista pakotteista. Asetuksen 3i artiklan 1 kohdassa kielletään sellaisten liitteessä XXI lueteltujen tavaroiden, jotka tuottavat Venäjälle merkittäviä tuloja ja siten mahdollistavat sen Ukrainan tilannetta epävakauttavat toimet, suora tai välillinen osto, tuonti tai siirto unioniin, jos ne ovat peräisin Venäjältä tai jos niitä vie-dään Venäjältä. Artikla on lisätty sektoripakoteasetukseen 9.4.2022 voimaan tulleella muutoksella.

Komissio antoi perjantaina 8.9.2023 uuden tulkintaohjeen, jonka mukaan 3i artiklassa ja liitteessä XXI lueteltujen Venäjällä rekisteröityjen ja Venäjän rekisterikilvissä olevien autojen ja moottoriajoneuvojen (CN koodi 8703, jäljempänä ajoneuvot) tuonti unionin alueelle on kokonaan kielletty. Tiistaina 12.9. komissio päivitti tulkintaohjetta, ja korosti pakotteiden tehokkaan toimeenpanon merkitystä sekä autoihin liittyvää merkittävää pakotteiden kiertoriskiä kategorisen tuontikiellon sijaan.

Komission tulkintaohjeen pohjalta Suomen on tarkennettava tulkintalinjausta 3i artiklan tarkoittamien Venäjällä rekisteröityjen ajoneuvojen osalta.

Suomen kanta

Suomi toimeenpanee komission tulkintaohjeen mukaisesti Venäjän rekisterissä olevia ajoneuvoja koskevan tuontikiellon eräin poikkeuksin. Sektoripakoteasetuksen 3i artiklassa säädetty kielto koskee komission tulkintaohjeen mukaisesti lähtökohtaisesti kaikkia yksityisessä ja kaupallisessa käytössä olevia Venäjän rekisterikilvissä olevia autoja ja moottoriajoneuvoja (CN koodi 8703, jäljempänä ajoneuvot). Näin ollen Venäjän rekisterikilvissä olevia ajoneuvoja ei voisi tuoda unionin alueelle 16.9.2023 alkaen. Kielto ei koskisi diplomaatti- tai konsuliedustustojen taikka kansainvälisen oikeuden nojalla vapauksia nauttivien kansainvälisten järjestöjen tai niiden henkilökunnan ajoneuvoja. Kielto ei myöskään koskisi Venäjällä pysyvästi asuvien Euroopan unionin jäsenvaltioiden kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä henkilökohtaisessa käytössä olevia ajoneuvoja. Kieltoa ei sovellettaisi humanitaarisista syistä tapahtuvan maahantulon yhteydessä.

Tulkintalinjaus tulisi voimaan 16.9.2023, klo 00.00. Unionin alueelle ennen 16.9.2023 tuotuihin Venäjän rekisterikilvissä oleviin ajoneuvoihin ei kohdistettaisi pakkotoimia sektoripakoteasetuksen 3i artiklan toimeenpanemiseksi, ellei kyse ole pakotteiden kiertämisestä. Suomessa jo olevien ajoneuvojen tulisi poistua maasta kuuden kuukauden kuluessa 16.3.2024 mennessä, mikäli yllämainitut poikkeusperusteet eivät sovellu kyseiseen tilanteeseen. Tulkintalinjausta päivitetäisiin tarvittaessa.

Pääasiallinen sisältö

Sektoripakoteasetuksen 3i artiklan 1 kohdassa kielletään sellaisten liitteessä XXI lueteltujen tavaroiden, jotka tuottavat Venäjälle merkittäviä tuloja ja siten mahdollistavat sen Ukrainan tilannetta epävakauttavat toimet, suora tai välillinen osto, tuonti tai siirto unioniin, jos ne ovat peräisin Venäjältä tai jos niitä viedään Venäjältä.

Komissio on julkaissut 8.9.2023 uuden tulkintaohjeen, jonka mukaan Venäjällä rekisteröityjä ja Venäjän rekisterikilvissä olevien ajoneuvojen tuonti unionin alueelle on kielletty. Komissio korostaa 12.9.2023 päivitetystä tulkintaohjeesta pakotteiden tehokkaan toimeenpanon merkitystä sekä ajoneuvoihin liittyvää merkittävää pakotteiden kiertoriskiä. Komission mukaan jäsenmaiden toimivaltaisten viranomaisten on tästä syystä kiinnitettävä erityistä huomioita ajoneuvojen tuontiin Venäjältä.

Päivitetyn tulkintaohjeen mukaan Venäjän rekisterissä olevien ajoneuvojen tuontikiellon kannalta ei ole merkitystä, onko ajoneuvo tuotu unionin alueelle yksityiseen tai kaupalliseen käyttöön. Komission tulkinnan mukaan ei ole myöskään merkitystä, kuinka pitkään ajoneuvon on tarkoitus olla unionin alueella tai missä tullimenettelyssä auto on unioniin tuotu. Komissio on yksiselitteisesti todennut tulkintaohjeessa, että sektoripakoteasetuksen 3i artiklan 1 kohdan mukainen tuontikielto koskee myös väliaikaisesti ja yksityiskäyttöön, eli ns. turistimatkailuun tarkoitettuja unionin alueelle tuotavia ajoneuvoja.

Suomi on tähän saakka tulkinnut sektoripakoteasetuksen 3i artiklan tuontikieltoa koskevia määräyksiä niiden oletetun tarkoituksen mukaisesti. Asetuksen tarkoituksena ei ole ajateltu olevan kieltää tavanomaista henkilöajoneuvoliikennettä, vaan estää listattujen tuotteiden kaupallinen tuonti (tavarakauppa). Näin ollen rajaliikenne Suomeen on voinut jatkua suhteellisen normaalisti ja samoin esimerkiksi yksityishenkilöiden tavanomaiset henkilökohtaiset muuttotavarat on voitu tuoda maahan. Myös muut Venäjän EU-rajavaltiot ovat tulkinneet asetusta tähän saakka samoin kuin Suomi. Autoliikennettä ei ole pakotteilla erikseen kielletty, joten Suomi on sallinut Venäjällä rekisteröityjen ajoneuvojen maahantulon ja maasta poistumisen. Tulliteknisesti yksityisauto asetetaan maahan tullessa väliaikaisen tuonnin menettelyyn, joka puretaan auton poistuessa maasta.

On huomioitava, että komission tulkintaohje koskee vain tiettyjä 3i artiklassa ja asetuksen liitteessä XXI lueteltuja tuotteita, vaikka liitteessä on listattu yhteensä yli 200 tuotetta, esimerkiksi rautatien tai raitiotien tavaravaunut (CN koodi 8606) sekä henkilö- tai tavarakuljetukseen soveltuvat risteilyalukset, kiertoajelualukset, lautta-alukset, lastialukset,

proomut ja niiden kaltaiset alukset (CN koodi 8901). Komissio ei ole tarkentanut, miksi uusi tulkintaohje koskee vain henkilöautoja. EU-jäsenmaat Viro, Latvia, Liettua, Suomi ja Puola ovat 13.9.2023 toimittaneet komissiolle kirjeen, jossa on pyydetty tarkentamaan, miten tulkintaohjetta sovelletaan johdonmukaisesti myös muihin artiklassa tarkoitettuihin tuotteisiin.

Suomi pitää tärkeänä EU:n pakotesäätelyn tarkoituksenmukaista ja tehokasta toimeenpanoa sekä yhtenäistä tulkintaa koko unionin alueella. Suomi katsoo, että pakotteiden kiertämiseen on tarve puuttua komission tulkintaohjeen mukaisesti. Näin ollen esitetään, että Suomi toimeenpanisi komission tulkintaohjeen perusteella Venäjän rekisterissä olevia ajoneuvoja koskevan tuontikiellon eräin poikkeuksin. Kielto ei koskisi diplomaatti- tai konsuliedustustojen taikka kansainvälisen oikeuden nojalla vapauksia nauttivien kansainvälisten järjestöjen tai niiden henkilökunnan ajoneuvoja. Kielto ei myöskään koskisi Venäjällä pysyvästi asuvien Euroopan unionin jäsenvaltioiden kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä henkilökohtaisessa käytössä olevia ajoneuvoja. Poikkeukset olisivat laajemmat kuin komission tulkintaohjeessa. Sektoripakoteasetuksen 3i artiklan kieltoa tulkittaessa on kuitenkin otettava huomioon myös muut säädökset, erityisesti perusoikeudet, sekä Suomea sitovat kansainväliset velvoitteet.

Tällä hetkellä itärajan ylitse saapuu noin 250 ajoneuvoa päivässä. Suurin osa saapuvista ajoneuvoista on Venäjälle rekisteröityjä henkilöautoja, joiden tuonti Suomeen estettäisiin. Rajavartiolaitoksen tietojen mukaan suuri osa rajanylityksistä tapahtuu kaksoiskansalaisuudella, oleskeluluvalla tai perhesiteellä, ja pieni osuus viisumilla. Viisumilla matkustavien osuus vähenee koko ajan, koska voimassaolevat viisumit päättyvät ja uusien antamista on rajoitettu. Tullin arvion mukaan itärajan ylittävän ajoneuvoliikenteen kokonaismäärä tulisi vähentymään esitetyn tulkintalinjauksen vaikutuksesta merkittävästi.

Esitetyn tulkintalinjauksen soveltaminen tarkoittaisi käytännössä sitä, että Suomen ja Venäjän rajan ylitse pääsisi ainoastaan bussilla tai pyörällä tai EU:ssa tai Norjassa rekisteröidyillä autoilla. Lisäksi Suomeen voisi saapua kolmannen maan kautta lentäen. Rajavartiolaitoksen mukaan viikolla 4.-10.9.2023 päivittäinen, Suomen ja Venäjän välisen rajan rajanylitysliikenteen määrä oli keskimäärin 4768 henkilöä, joista Venäjän kansalaisten osuus oli n. 51 prosenttia. Toimi vaikuttaisi esimerkiksi Suomessa asuvien kaksoiskansalaisten, Venäjän kansalaisten ja heidän perheenjäsenten liikkumiseen merkittävästi. Suomessa asuu pysyvästi 33 000 Venäjän kansalaista.

Esitetty tulkintalinjaus olisi Tullin näkemyksen mukaan sellaisenaan toimeenpantavissa, sillä ajoneuvoliikenne saapuu erikseen määriteltujen rajanylityspaikkojen kautta ja ainoastaan ylityspaikan aukiolo- ja palvelusaikana. Täytäntöönpano toteutettaisiin käännetyllä Venäjän rekisterikilvissä olevat ajoneuvot itärajan tulliasemilla. Maahan saapumisen osalta kaikille saapuville henkilöille suoritetaan rajatarkastus, jonka yhteydessä voidaan todeta saapuvan henkilön kansalaisuus. Näin voidaan toimeenpanna sektoripakoteasetuksen 3i artiklan ja komission tulkinnan mukainen poikkeus tuontikieltoon, jolla sallitaan EU-kansalaisten ja perheenjäsentensä Venäjältä ostamien ajoneuvojen tuonti. Tulli tulee tarvittaessa ohjeistamaan Rajavartiolaitoksen operatiivisesta pakotevalvonnasta ml. tulkintakäytännöistä ja toimintamalleista itärajan ylityspaikoilla.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Rajoittavista toimenpiteistä Ukrainan tilannetta epävakauttavien Venäjän toimien johdosta annetun neuvoston asetuksen (EU) N:o 833/2014 3i artikla ja liitteet I ja XXI

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 215 artikla.

Kansallinen valmistelu

Asiaa on valmisteltu ulkoministeriössä yhteistyössä Tullin kanssa. Valmistelun aikana asiasta on kuultu myös Rajavartiolaistosta.

Taloudelliset vaikutukset

Jos Norja ei ota käyttöön vastaavaa tulkintaa kuin Suomi, Venäjälle rekisteröidyt ajoneuvot pääsisivät ajamaan Norjaan. Suomen tulisi estää ajoneuvojen saapuminen EU-ulkorajan yli Norjasta Suomeen. Suomen ja Norjan rajalla on kuusi rajanylityspaikkaa, joilla tulisi järjestää 24/7 fyysinen Tullin valvonta. Tämä edellyttäisi kattavasti toteutettuna lisäresursointia ensivaiheessa henkilöstösiirtein itärajalta ja vapaaehtoisuuden pohjalta muualtakin. Lisäksi muualta osoitettavat resurssit tulisi korvata uusrekrytoinneilla Länsi- ja Etelä-Suomeen. Todellisuudessa liikenne kohdistui ainoastaan Näämön ja Utsjoen tulliasemalle, joiden 24/7 -miehitys edellyttäisi 15-20 henkilön kohdentamista näille kahdelle asemalle. Osa lisätarpeista voisi olla mahdollista hoitaa Tullin Ylä-Lapin liikkuvan ryhmän avustamana.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Komission tulkintaohje on tullut yllätyksenä suurimmalle osalle jäsenmaista. Saksa on ainoana EU:n jäsenmaana toimeenpannut tiukan tulkin kansallisesti jo kesällä takavarikoimalla venäläisissä rekisterikilvissä olevia autoja. Komission tulkintaohjeen julkaisun jälkeen Liettua, Latvia ja Viro ovat aloittaneet Venäjälle rekisteröityjen ja Venäjän rekisterikilvissä olevien ajoneuvojen tuonnin kieltämisen unionin alueelle. Puola ja EU-pakotteita kansallisen lainsäädäntönsä nojalla seuraava Norja eivät ole julkistaneet, otavatko vastaavat toimet käyttöön.

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Ulkoministeriö: Juha Ranne, yksikönpäällikkö, +358 295 350 639; Pia Sarivaara, tiiminvetäjä, +358 295 350 660; Maria Hyvönen, avustaja, +358 295 350 586

Tulli: Sami Rakshit, valvontaosaston johtaja, +358 40 332 2506

VAHVA-tunnus

EU/261/2023